

Ilúzia laickosti

Stefano Fontana

31. mája 2021 ✚ *Spoločnosť*

Zdroj: wikimedia commons

Katolíci žijú často v zajatí ilúzie. Myslia si, že je možná umiernená laickosť, ktorá po čase nezdegeneruje na laicizmus. Nazývame ju raz dobrou, inokedy otvorenou laickosťou. Často tiež počujeme aj výraz umiernená, dobrá či otvorená sekularizácia. Myslí sa tým laickosť, ktorá je otvorená transcendentnu a je ochotná poskytnúť priestor náboženstvu vo verejnom živote. Stručne povedané, laickosť, ktorá nebojuje proti náboženstvu, ale je schopná s ním žiť v mieri. Na rozdiel od agresívneho a protináboženského sekularizmu, ktorý sa často nazýva uzavretá laickosť, či uzavretý sekularizmus.

Otvorená laickosť je často stotožňovaná s americkým a liberálnym systémom, zatiaľ čo uzavretá laickosť je identifikovaná s francúzskym jakobínskym systémom. Práve v tom však spočíva ilúzia. Takáto laickosť, laickosť umiernená, nie je možná. Prečo? **Pretože otvorená laickosť sa skôr či neskôr zvrhne na laicizmus, čiže na boj proti náboženstvu.** Samozrejme nepopieram, že v určitých historických obdobiach, v určitých sociologických situáciách sa laickosť nemusí prejavovať protinábožensky a môže zaujímať značne umiernené postoje.

Dôvody pre to môžu byť rôzne a závisia od okolností. Skôr či neskôr sa však odhalí pravá tvár laickosti a ukáže sa taká, aká je.

Laickosť znamená, že spoločenská a politická sféra, čiže sféra verejná, ako sa jej hovorí, je oblasť, v ktorej absolútne hodnoty náboženského charakteru nemajú miesto. Takto sa dnes chápe laickosť: je to sféra diskusie, priestor racionálnej konfrontácie, stretnutia alebo aj konfliktu, ak chcete, názorov, ale vždy ide o konflikt demokratický. Ak by táto sféra, ako sa tvrdí, prijala za svoju niektorú absolútnu hodnotu náboženského charakteru, nebola by už slobodná ani demokratická, ani laická. Laickosť v tomto zmysle, v akom sa chápe dnes, teda znamená **neutralitu ako absolútnu hodnotu.**

Takýto postoj sa však predkladá ako rovnako absolútna požiadavka. Na vylúčenie absolútnej je potrebné iné absolútne. „Svet bez Boha nie je neutrálny“, hovoril Benedikt XVI. „Je to jednoducho svet bez Boha.“ Aby sme mohli povedať, že všetko je len relatívny názor, alebo že nič nemožno vylúčiť z verejnej

diskusie, alebo že pravda či pravdy musia byť výsledkom dialógu a spoločného konsenzu, musíme vyjadriť absolútne presvedčenia, ako sú tie, ktoré som práve menoval. **Relativizmus je absolútna dogma, vôbec nie relativistická.**

Pre relativizmus je všetko relatívne. Okrem relativizmu. Preto si sekularizmus namýšľa, že je neutrálnym priestorom bez absolútnych hodnôt, hoci sám vyjadruje nové absolútne hodnoty. **Neutralita voči absolútnym náboženským hodnotám sa čoskoro stane neutralitou aj voči absolútnym hodnotám morálnym.** Morálka musí mať svoj najhlbší základ v Bohu. Prirodzená morálka, ktorá bezpochyby existuje, však nie je sebestačná a nemôže byť sama sebe základom.

Keď Boha vyškrtáme, alebo ho považujeme iba za „užitočného“, ale nie nepostrádateľného, skôr či neskôr na to doplatí aj prirodzenosť. Keď sa cirkevné manželstvá prestanú považovať za jediné ozajstné manželstvá aj na právnej a politickej úrovni, začína strmý pád nadol: civilné manželstvo, rozvod, bleskový rozvod, legálne uznávaná kohabitácia, homosexuálne civilné zväzky, potom incestná láska atď. Ak by bola možná umiernená laickosť, zastavili by sme sa v určitom bode tohto poklesu. Ale nie je tomu tak. A od náboženskej laickosti sme sa dostali k laickosti morálnej. Ba teraz máme do činenia s antropologickou laickosťou, to znamená laickosťou neutrálnou aj z hľadiska realistického vnímania ľudskej osoby. **Je to laickosť nielen bez Boha ale aj bez človeka.** Ilúzia dobrej či otvorenej alebo umiernennej laickosti vychádza z predstavy, že je možné na prirodzenej rovine ísť za svojimi vlastnými prirodzenými cieľmi. Tento postoj, ktorý popiera učenie o prvotnom hriechu, sa nazýva naturalizmus, ktorý už vylučuje Boha.

Veď ak by to bolo možné na prirodzenej rovine bez Boha, Boh a náboženstvo by boli nanajvýš užitočné, ale určite nie nepostrádateľné. Ale Boh, ktorý nie je nepostrádateľný, Boh, ktorý nemá moc, čo je to za boh? Pre naturalizmus Boh nielenže nie je nepostrádateľný, ale je mu cudzí aj samotný pojem prirodzeného zákona. Naturalizmus sa nevyhnutne stáva neprirodzeným. **Prirodzenosť bez Boha v skutočnosti degeneruje,** slabne, ochudobňuje sa až do takej miery, že popiera seba samú.

Na začiatku je táto ilúzia.

Na začiatku tvrdíme, že budovať spoločnosť je možné na ľudskej prirodzenosti, ktorá bohato postačuje, pričom si myslíme, že Boh nie je nepostrádateľný, aj keď možno ešte trochu užitočný je. Nakoniec popierame tú ľudskú prirodzenosť, na ktorej bola spoločnosť budovaná, keďže Boh údajne nie je nepostrádateľný. Toto je v podstate panoráma dneška. Panoráma post-prirodzená, pretože post-náboženská. **Pojem umiernennej, dobrej či otvorenej laickosti je preto chvílkovou ilúziou.**

„*Katolíci, ktorí jej veria a presadzujú ju, sa mýlia a blúdia*“, napísal filozof otec Cornelio Fabro. Niektorí katolíci, inšpirovaní protestantskou teológiou, rozlišujú medzi sekularizáciou a sekularizmom. Podľa nich, tento sekularizmus, ktorý vylučuje akýkoľvek odkaz na transcendentno, treba odmietnuť, zatiaľ čo sekularizáciu, ktorá necháva túto možnosť otvorenú, treba akceptovať. „*Pre nás*“, hovorí otec Fabbro, „*je toto rozlišovanie neprijateľné.*“ A ja s ním súhlasím.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/iluzia-laickosti/>